
CO VYPOVÍDÁ MAGNESIA LITERA O PRÓZE ROKU 2023?

ALENA ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ

WHAT DOES THE MAGNESIA LITERA BOOK PRIZE SAY ABOUT THE PROSE OF 2023?

The study analyses the results of the Magnesia Litera Book Prize in the prose category for 2023. It looks at current trends in prose fiction, as seen in the prose works that were considered, nominated, and ultimately awarded, particularly novels by Marek Torčík (*Rozložíš paměť* – Memory Burn), Alena Machoninová (*Hella*), Petr Šesták (*Vyhoření* – Burnout), Alexej Sevrucký (*Evropanka* – European), Petra Hůlová (*Nejvyšší karta* – The Highest Card), and Michal Kašpárek (*Fosilie* – Fossils). Much of the prose is so-called engaged, responding to current topics of the day, such as feminism, the ecological threat, racism or queer issues. This literature tries to reach out to the reader, aims to contribute to change. Other prose takes us back to World War II and communism, several of the stories are set in countries of the former Soviet Union. Common to many of them is the theme of memory, remembering, the possibility of reconstructing it, its reliability and selectivity. The notion of autofiction has also been widely discussed in relation to the prize-winning prose this year.

Keywords: contemporary Czech prose; Magnesia Litera Book Prize; autofiction; gender; debuts

1 MAGNESIA LITERA V SOUČASNÉM LITERÁRNÍM POLI

Literární cena Magnesia Litera je bezesporu nejznámější českou literární cenou: na rozdíl od jiných literárních cen známých jen ve vybraných literárních kruzích je v podstatě jako jediná vidět i v masových médiích a je reflektována i širší veřejností. Reakce – pozitivní i negativní – vyvolává jak v literárních periodikách a u náročnějšího

publika, tak u běžných čtenářů preferujících zábavu a poučení spíše než umělecký zážitek.

To, jaké knihy budou každý rok oceněny, závisí na složení pětičlenné poroty (v hlavních kategoriích; ve vedlejších – fantastika, detektivka a humoristická literatura pak působí porotci tři), jež se průběžně obměňuje – každý porotce zde působí tři roky. V některých letech se mění i další podmínky a podoby soutěže, jako je například počet nominovaných, finanční ocenění vítězů apod.⁽¹⁾ Pravidelně se pak Magnesia Litera stává tématem následných diskusí „insiderů“ (porotců, oceněných či nominovaných) i dalších účastníků literárního života o fenoménech i nedostacích proběhlého ročníku. (V posledních letech se probírala zejména potřeba zveřejnit kritéria rozhodování poroty, diskutovalo se o genderové skladbě porot a oceněných knih i o zaměření ceny na mainstreamovou četbu; standardně se každý rok vyslovuje podiv nad opominutím knih, které by si ocenění zasloužily a nezískaly ho).

V posledním ročníku, v květnu 2024, tedy po vyhlášení výsledků, vzbudil nejrozsáhlejší diskuse text Olgy Słowik uveřejněný v časopise *Tvar* (SŁOWIK 2024), kritizující podmínky práce porotců a upozorňující na nedostatečné manažerské zvládnutí tak významné literární ceny. V literárních časopisech i na sociálních sítích pak text vyvolal mnoho souhlasných i nesouhlasných reakcí.⁽²⁾

Podíváme-li se zblízka na kategorii Próza, byl toho roku „technickou“ inovací čas zveřejnění tzv. longlistu. Širší výběr próz, jež stojí za pozornost, byl oznámen již 14 dní před vyhlášením tří nominovaných próz tak, aby vícero knih mohlo dostat svůj prostor v médiích ještě předtím, než se pozornost soustředí pouze na nominované. Kon-

1 Podrobně shrnul podmínky posledního ročníku např. Petr Nagy (2024).

2 Na „autofikční deníček“ Olgy Słowik reagovala např. Štěpánka Borská (2024), Markéta Hejkalová (2024), Pavel Janoušek (2024), Jan Němec (2024), Eva Klíčová (2024) a další. Olga Słowik pak odpovídala na celou diskusi v rozhovoru pro časopis *Heroine* (4. 6. 2024) a dne 18. 6. 2024 pro internetovou televizi DVTV.

krétní práce poroty,⁽³⁾ způsob jejího rozhodování a kritéria výběru byla (po opakovaných kritikách o netransparentnosti jejich rozhodování z loňských let) v daném roce rozebírána na několika veřejných diskusích.⁽⁴⁾

Jakkoliv je zřejmé, že o závěrečném výběru nominovaných knih ve výsledku rozhodují individuální preference jednotlivých členů poroty, jež se každý rok odborně, genderově i generačně proměňuje, z charakteristiky děl, která byla předmětem diskusí a širších výběrů poroty, se lze dozvědět leccos o kondici nejnovější české prózy a jejích aktuálních trendech.

Shrňme si nejdříve fakta: v kategorii Próza za rok 2023 zvítězil román Marka Torčíka *Rozložíš paměť*, dále byly nominovány prózy Hella Aleny Machoninové a *Vyhoření* Petra Šestáka. V longlistu se objevily romány *Nejvyšší karta* Petry Hůlové, *Evropanka* Alexeje Sevruka, *Fosilie* Michala Kašpárka. Do soutěže vstoupil také rozsáhlý román Eliho Beneše *Nepatrná ztráta osamělosti*, jenž získal cenu Debut roku, a zmínit bychom měli i fakt, že Hella Aleny Machoninové byla zvolena Knihou roku. (Pro tyto knihy nehlasovala pouze odborná porota, ale širší grémium odborníků a spisovatelů; oslovených odborníků je dle údajů na oficiálních stránkách soutěže tři sta, reálně jich hlasuje o něco méně.)⁽⁵⁾

3 V roce 2024 byla porota kategorie Próza složena z literárních kritiků a publicistů Kateřiny Čopjakové, Ondřeje Nezbedy, Jana Lukeše (též scenárista a filmový kritik), Štěpána Kučery (též spisovatel) a Aleny Šidákové Fialové (též literární historička). Věkově v ní převažovala střední generace.

4 Viz např. diskuse organizovaná časopisy *Host* a *A2* v ÚČL AV ČR 14. 3. 2024 (zveřejněna též jako podcast) nebo diskuse Josefa Chuchmy v Knihovně Václava Havla nazvaná *Řízeme do toho! Aneb Literatura a politika dnes*, která se konala 8. 4. 2024.

5 Dle tiskové zprávy organizátorů soutěže rozeslané médiím pro kategorii Kniha roku hlasovalo 229 oslovených profesionálů z literární a knižní branže, v kategorii DILIA Litera za debut roku jich bylo 225 (zveřejněno též na facebookové stránce Magnesias Litera 18. 4. 2024).

2 PRÓZY TZV. ANGAŽOVANÉ

Zkusme nyní pracovat s texty, které nějakým způsobem uspěly v prozaických cenách Magnesia Litera, jako s korpusem, na němž si lze ukázat, kterým směrem se vydává nejnovější česká próza, co z ní můžeme vyčíst nejen o ní samotné, ale také o současných – a nikoli pouze literárních – trendech.

V prvé řadě je nutno říci, že v celém širším výběru kategorie Próza se jednalo o literaturu tzv. vysokou, která má umělecké ambice a bývá považována za nejkvalitnější současnou beletristickou produkci. Zpravidla byla již v průběhu roku předmětem recenzí a následně, po vyhlášení longlistu a nominací, získala minimálně též čtenářský a mediální ohlas. Pro dokreslení situace současné prózy v tomto textu vezmeme v potaz i díla, která měla příznivé kritické přijetí, porotci o nich veřejně diskutovali a jejich zařazení zvažovali, ale nakonec se z různých důvodů do širších nominací nedostala.

Oceněné prózy roku 2023 – všechny lze žánrově označit za román – mají několik společných prvků. Na prvním místě musíme zmínit to, co se v nedávných letech spojovalo zejména s poezií, totiž pojem angažovanost. Pomiňme nyní konotace odkazující na komunistickou angažovanost a vnímejme pojem ve svém původním významu jako „zapojenost“ do aktuálních problémů. Znamená to, že autoři nechtějí předložit pouze vlastní fikční příběh, ale chtějí také upozornit na konkrétní společenský problém, jejich záměrem je morální apel na čtenáře. Romány sice stále přinášejí individuální příběhy hledajících hrdinů, zároveň však také představují impulz nabádající k zájmu o daný problém, k jeho promýšlení. Jsou vedeny snahou přispět ke změně, ovlivnit zavedené pořádky: to funguje zejména v prózách popisujících aktuální přítomnost, případně blízkou budoucnost, v níž aktuální problémy vykrystalizují, ovšem promítají se i na pozadí děl reflektujících starší období.

Angažovanost může být naléhavá, ale zároveň křehká a intimní, jak je vidět ve vítězném románu Marka Torčíka *Rozložiš paměť*. Ten popisuje dospívání gaye na malém městě, jehož jinakost se stane cí-

lem šikany a ponižování. Próza přináší psychologický profil chlapce, který chování okolí a své rodiny trpně snáší a zároveň je jím formován tak, že přejímá podobné vzorce chování při kontaktu s ještě slabší obětí systému – s postavou vyloučenou nejen pro svou sexuální orientaci, ale též rasově. Další vrstvu díla tvoří popis života nepri-legovaných sociálních vrstev, jež čelí hrozbám existenční nejistoty, chudoby a exekuce. Představuje příslušníky dalších generací protagonistovy rodiny, kteří jsou okolím, svou původní rodinou i vlastním osobnostním nastavením předurčení k zásadním životním komplikacím, ať už jde o dědečka alkoholika, či postavu matky-samoživitelky. Ačkoliv se román odehrává převážně na přelomu tisíciletí a v prvních letech 21. století, jeho otevřenost a naléhavost, s níž přistupuje k sociální problematice regionu, se jeví v roce 2024 jako vysoce aktuální a dosud nepřiliš zpracovaná problematika.

Naopak expresivní, až agresivní styl vyprávění je vlastní další nominované próze, románu-pamfletu *Vyhoření* Petra Šestáka, který chce burcovat zobrazením zásadních problémů globalizované společnosti. Jeho vypravěč, kurýr, který dováží dobře situovaným jednotlivcům a společnostem hotové jídlo, ze svého kola glosuje, hodnotí a odsuzuje globalizovaný svět podřízený automobilům, korporátní kultuře, penězům, bezohlednosti a touze vystoupat po společenském žebříčku na úkor druhých. Auta tu krom ekologické hrozby představují symbol kapitalismu, individualistické dravé honby za mocí, majetkem a uznáním, ale i statusový prostředek rozdělující společnost na úspěšné, jimž je vše dovoleno, a na ty, kteří musejí stále „šlapat“ a být ve střehu, aby přežili.

Fosilie Michala Kašpárka, jež se ocitly na prozaickém longlistu Magnesie Litery, rozehrávají hravě i kriticky podobné téma ekologické udržitelnosti, respektive způsob, jak jsou ekologické téma a možnost žít udržitelně vnímány optikou různých generací, formovaných jinými politickými událostmi a režimy. Děda, otec a jeho dcera (jejím prostřednictvím se do prózy dostává i otázka ženské seberealizace a společenského tlaku na tradiční genderové role) tak představují ne-

jen odlišné generační, ale také sociální a názorové bubliny, postavy s odlišnou životní zkušeností, myšlením a potřebami, jejichž názory a postoje jim znemožňují najít společnou řeč a porozumění (zvláště patrné je to v postavě otce formovaného dětskou zkušeností normalizace, listopadové revoluce a mládí ve znamení podnikavosti a dravého kapitalismu 90. let). Kašpárkův román byl oceňován nejen pro zvolené téma, zaujal mimo jiné též ironií, generační, až sociologicky relevantní výpovědí, vypravěčskou lehkostí i zapojením a využitím dystopických postupů.

Generační nepochopení, nemožnost vzájemné komunikace o otázkách, které dříve nebyly vnímány jako problém, zatímco nyní jsou přehodnocovány a ve společnosti rezonují čím dál silněji, jsou tématem také další knihy z longlistu – *Nejvyšší karty* Petry Hůlové. Místo hrozby ekologické katastrofy se v tomto případě setkáváme s problematikou feminismu a proměnou vnímání milostných vztahů, respektive využíváním jejich zdánlivě skryté mocenské roviny. Zatímco vztah staršího spisovatele a začínající umělkyně-múzy mohl být v 90. letech vnímán jako víceméně přirozená věc, v posledních letech se čím dál častěji poukazuje na jeho problematičnost, například prostřednictvím medializovaných kauz nerovných vztahů studentek a vyučujících. Takový vztah je pak vnímán jako zneužití rozdílného postavení protagonistů tím starším ze vztahu, disponujícím vyšším sociálním statutem i kulturním kapitálem, což v próze odehrávající se – s notnou dávkou ironie a provokace – v literárních kruzích demaskuje postava dcery hlavní hrdinky, dříve sexuálně žádané, nyní stárnoucí osamělé feministické spisovatelky.

Aktuální a společensky rezonující problémy posloužily jako námet i pro další prózy, jež se do širších nominací nedostaly (nejčastěji z důvodu nižší literární kvality, didaktičnosti či spíše publicistickému uchopení tématu, kvůli čemuž nedošlo u poroty k většinové shodě). Jejich ohlas v médiích i na sociálních sítích však napovídá, že jde o témata, která patří k diskutovaným a absence některých z těchto próz v longlistu či nominacích bylo v různých debatách a postech

na sociálních sítích reflektováno jako pochybení poroty. Z hlediska charakteristiky současných trendů je tak nutné zmínit i tyto knihy.

Největší diskusi vyvolala absence románu *Těla* Kláry Vlasákové v longlistu Magnesie Litery, knihy jinak převážně vstřícně literárněkriticky reflektované. Jejimi hlavními hrdinkami jsou stárnoucí osamocená matka a její dcera, která se vdává a následně podstupuje umělé oplodnění. Tematika tělesnosti, respektive zobrazování ženských těl v médiích, diskuse o jejich ne/dokonalosti stejně jako „zneviditelnování“ starších žen, považovaných od jistého věku za sexuálně neatraktivní, bylo v posledních letech tématem výrazných mediálních výstupů, článků a polemik a mohlo být i jednou z motivací k jeho beletristickému ztvárnění jak u Vlasákové, tak u Hůlové.

Jenom na okraj zmíníme, že v několika dílech, která se do užších ani širších longlistů nedostala (i přes svůj komerční úspěch nebyla porotou ani zvažována kvůli nevyvážené či nedostatečné literární kvalitě a originalitě), se objevilo téma sexuálního zneužívání, psychické manipulace a patologických rodinných vztahů. Čtenářsky úspěšným a mediálně propíraným dílem se stal román Aleny Mornštajnové *Les v domě* s tematikou sexuálního zneužívání dítěte, podobné téma se okrajově objevilo i v románu *Pláňata* Petry Dvořákové. Obě knihy lze zařadit do mainstreamové tvorby postupující podle čtenářsky úspěšných, ověřených schémat, jež kladou důraz na čtivost, osvědčené emotivní dramatické a sentimentální příběhy milostných a rodinných vztahů a trpících hrdinek. Manipulace, tentokrát ve formě gaslightingu, při němž manipulátor znevěrohodňuje vnímání a jednání oběti, se stalo tématem umělecky ambicióznějšího románu *Srpny* Jakuba Stanjury (všechny tři knihy vydalo v roce 2023 nakladatelství Host).

3 DO MINULOSTI

Druhou velkou skupinou próz, jež si získaly pozornost a ocenění, byla díla tematicky vycházející z nedávné minulosti, respektive období traumatických událostí 20. století, zejména druhé světové války

a nástupu komunismu. Některé z nich však spojuje s prózami odehrávajícími se v současnosti tematizace paměti, jejího uchování, mizení, spolehlivosti, deformace, zkreslování a možnosti zachycení jedinečnosti lidského osudu (zvláště přítomné ve vítězné Torčíkově knize), ale také téma domova, jeho ztracení, hledání a nacházení.

Kniha roku 2023, *Hella* Aleny Machoninové, v prvním plánu pátrá po osudech Heleny Frischerové, jež ve 30. letech odjela dobrovolně se svým manželem do Moskvy, kde byla ovšem v roce 1937 zatčena a odsouzena k deseti letům věznění v gulagu. Po propuštění se rozhodla do Československa nevrátit a zbytek života strávila v Sovětském svazu, kde jí byli rodinou přátelé z nejtěžších „lágrových“ dob na Sibiři. Tematika předválečné i poválečné podoby budování komunismu prostupuje celou knihou, okrajově se objevuje též tematika holocaustu. Minulost Sovětského svazu tu je neustále připomínána, vypravěčka ji konfrontuje se současností, v níž se mnohé z národní mentality, životního stylu a přesvědčení u značné části obyvatel příliš nezměnilo. Popis doby, křivd a traumat tu ovšem není hlavním tématem prózy, jak tomu bývá (spolu se zobrazením dějinami zničených milostných vztahů) u mainstreamových románů.⁶ Vyprávění o Helle neustále směřuje k autorčinu hledání sama sebe, tedy autofikční Aleny Machoninové, ať již pomocí vlastní zkušenosti života v Rusku, či v osudech druhých, a analyzuje ne/možnost pochopit cizí život, poznat osobnost prostřednictvím jejího díla a svědectví druhých. Z románu se tak stává mnohorozměrné dílo obsahující vlastní úvahy, vzpomínky, úryvky z odborné literatury, ukázky možných způsobů překladů a jejich analýzy, citáty z Helliných dopisů i hledání Helly přes literární postavu Ri z Weilova románu *Moskva-hranice* (1937).

Dalším výrazným dílem byl román taktéž reflektující nedávnou minulost a oblast bývalého Sovětského svazu, *Evropanka* Alexeje

6 Jen na okraj zmiňme komerčně úspěšné prózy roku 2023 s tématem války a komunismu, jako např. *Ty chladné oči Scarlett Wilkové* či *Hotel Atlantic Barbory Šťastné* vydané v nakladatelství Motto, obě s tematikou druhé světové války, poznamenávající nevrátné osudy dříve bezstarostných mladých lidí.

Sevruka (který se dostal nakonec pouze na longlist, nominace ho však minula jen těsně). Přinesl živelné vyprávění ukrajinské babičky narozené na konci první světové války, jež vzpomíná na svůj život za Lenina, Stalina, Hitlera i Brežněva, na válku, hladomory, vraždění, stěhování z nebezpečných míst, soužití s Židy, Poláky a Rusy. Stáří v České republice, v bezpečném a klidném místě, však pro ni paradoxně není šťastné, vypravěčka se zde cítí cizí a vykořeněná. Její vyprávění určené vnukovi se různě opakuje, cyklí a natáčí události z různých, často i kontroverzních úhlů pohledů, a strhuje hlavně vypravěčskou spontaneitou a nejednoznačností. I zde je velmi výrazné téma paměti, její nespolehlivosti a výběrovosti, což však zároveň do fikčního vyprávění vnáší prvek autenticity a (byť nejspíš jen zdánlivé) věrohodnosti. Podobně jako u Machoninové je prostor bývalého Sovětského svazu spojen s vykořeněním, ztrátou domova a nemožností pevně zakotvit jinde, byť i nablízku své rodině.

Nejen Rusko a Ukrajina představují prostor poznamenaný válkou a komunismem. Oceněným dílem se stal rozsáhlý román Eliho Beneše *Nepatrná ztráta osamělosti* zvolený za Debut roku. Protagonistou je tu mladík navracející se v květnu 1945 z koncentračního tábora do Prahy, kde marně čeká na návrat zbytku rodiny. Postupně se učí znovu žít a důvěřovat druhým, ačkoliv je stále pronásledován hrůznými vzpomínkami na Terezín, Osvětim a pochod smrti. Klasické lustigovské téma tu ovšem není pojato schematicky ani melodramaticky a ukazuje životnost společensko-historického románu s existenciálními prvky v oblasti současné vysoké literatury. Tematizace paměti, vzpomínání a vynořujících se traumat je tu z hlavního toku vyprávění graficky vyčleněna a signalizována jiným písmem. Téma ztráty domova vlivem politických událostí, jeho usilovné budování i následné vědomí marnosti navrátit věci tam, kde kdysi bývaly, je charakteristické i pro tuto prózu.

Zůstaneme-li u tématu historie, jen krátce zmiňme, že v roce 2023 vyšly dvě výraznější prózy reflektující minulost sahající před první polovinu 20. století (jinak v umělecké beletrii čas nepříliš atraktiv-

ní, respektive jde o období, které se stává spíše součástí populární literatury). Postmoderně hravý životopis Bohuslava Balbína z pera Stanislava Komárka, jenž vyšel pod titulem *Jezovita Balbinus*, se po delším zvažování poroty nakonec do širších nominací neprobojoval, jde však o poměrně zdařilý a v současném kontextu originální postmoderně laděný text. Devatenácté století se stalo dějištěm rozsáhlého románu Radky Denemarkové *Čokoládová krev*, pohrávající si s osudy Boženy Němcové, George Sandové a Johna D. Rockefellera. I přes mediální ohlas a autoritu spisovatelky ověřené několika literárními cenami román svými literárními kvalitami (respektive svou předvídatelností, schematičností a didaktičností) porotu k zařazení do širších nominací nepřesvědčil.

Opustíme-li tematiku a zaměříme-li se na naratologicko-žánrovou rovinu, jednoznačně se jako nejviditelnější trend, hojně diskutovaný nejen v kritických ohlasech, jeví autofikčnost. V autofikčních prózách, tedy v dílech formálně napsaných jako román, v nichž je v jednotě identita autora, vypravěče a hrdiny, je zvýrazněný proces sebereflexe, což můžeme vidět zejména u dvou vítězných knih, románu *Hella* a *Rozložíš paměť*. Machoninové vypravěčka či Machinonová sama neustále analyzuje své myšlení a motivace doprovázející hledání osudu Heleny Frischerové, reflektuje sama sebe v prostoru současné Moskvy, což jí pomáhá – byť ne příliš úspěšně – definovat své životní místo a cestu. Torčíkův román *Rozložíš paměť* bychom mohli zařadit mezi tzv. emancipační autofikce (ŠEBEK 2023), v nichž se vypravěč ostře vymezuje proti sociální realitě, ze které pochází a kterou otevřeně popisuje a kritizuje. Kniha tak – při zachování uměleckých kvalit – až sociologicky charakterizuje určitý typ prostředí, vztahů a identit, čímž dokáže pojmenovat obecnější problém a stav společnosti. Vlastní zkušenost a osobní angažovanost, kterou autor „ručí“ za napsané, tu ukazuje, že v tomto typu literatury nejde o nezávaznou hru, ale o představení zásadního problému, na který je třeba poukázat a řešit ho. Osobní ručení vlastní zkušeností obrací k problému pozornost, oslovuje, šokuje, provokuje, respektive snaží

se vyvolat čtenářovou reakci („Autorovo ručení za text zakládá mezi spisovatelem a čtenářem nový typ vztahu.“ – EDER 2024, 23). V důsledku trendu angažovanosti, o němž jsme mluvili v úvodu, se velká část oceněných próz explicitně obrací k druhým, tedy ke čtenářům, snaží se o dorozumění, komunikaci, pochopení, reakci.

I proto je u próz roku 2023 častěji využívána méně obvyklá du-forma: v Šestákové *Vyhoření* vypravěč takto oslovuje anonymního řidiče aut, které jako cyklista míjí, zatímco v Torčíkové románu slouží spíše jako forma sebeoslovení, upomínající na terapeutický proces. V obou prózách však zdůrazňuje naléhavost komunikace a naznačuje zapojení adresáta do ní. Sevrukova babička mluví sice v ich-formě, celým svým vyprávěním však získává pozornost svého vnuka a snaží se ho oslovit a zprostředkovat mu své vzpomínky, du-forma se objevuje i v Benešově *Nepatrné ztrátě osamělosti*.

Pokusíme-li se shrnout nejvýznamnější trendy literatury roku 2023 na základě analýzy próz oceněných, nominovaných či jinak diskutovaných v rámci Magnesie Litery, rozpoznáme několik styčných bodů. Bezpochyby je to důraz na aktuální téma, jež rezonuje nejen v české společnosti, jako je feminismus a postavení žen ve společnosti, queer problematika (spojená s negativními osobními zkušenostmi, jako je šikana a sociální vyloučení), hrozba ekologické katastrofy, problematika konzumní společnosti, sociální stratifikace společnosti, nerovnost a hrozba chudoby a sociálního vyloučení. Zároveň se v prózách opakovaně objevuje téma generačního neporozumění a nepochopení. Také romány zasazené do historie 20. století, které se nevěnují primárně těmto námětům, jsou v roce 2023 aktuální už jenom umístěním do prostoru bývalého Sovětského svazu, jehož praktiky v mnohém připomínají putinovský režim a mocenské ambice současného Ruska, případně upomínají na osud Ruskem deplané Ukrajiny.

Osobní angažovanost, kritika k lhostejnosti a toleranci násilí a tím i více či méně výrazný apel na čtenáře tak prostupují většinou próz oceněných letošní Magnesíí Literou. Méně výrazným, intimnějším tématem je pak vzpomínání, obecně paměť a její výběrovost, spoleh-

livost a naléhavost, osobní ručení vlastní zkušeností za vyslovené, autofikční, tedy na základě vlastní zkušenosti vystavěné vyprávění.

Pozoruhodné je, že zmiňovaná díla spojuje ještě jedna věc. Kontroverze možná vyvolaly romány, které podle některých měly být porotou vyzdvižené, ale nebyly, ne však naopak: všechny nominované prózy měly v průběhu roku výrazně pozitivní ohlas a žádnou z nich nelze jednoduše zařadit do mainstreamové, oddechové četby bez uměleckého přesahu. Zdá se, že rok 2024 v Magnesii Liteře ukázal českou prózu v nečekaně dobré kondici.

Mgr. Alena Šidáková Fialová, PhD.
Oddělení literatury 20. století a literatury současné
Ústav pro českou literaturu AV ČR
Na Florenci 1420/3
110 00 Praha 1
fialova@ucl.cas.cz

Při vzniku studie byly využity zdroje výzkumné infrastruktury
Česká literární bibliografie – clb.ucl.cas.cz (kód ORJ: 90243).

LITERATURA

„Která kniha vám chybí v nominaci na cenu Magnesia Litera?“ *Respekt* 35(16), s. 6.

BENEŠ, Eli. 2023. *Nepatrná ztráta osamělosti*. Praha: Akropolis.

BORSKÁ, Štěpánka. 2024. „Magnesia Liteře schovávání zbytečně škodí.“ *Tvar* 35(12), s. 12.

DENEMARKOVÁ, Radka. 2023. *Čokoládová krev*. Brno: Host.

EDER, Kryštof. 2024. „Druhá noha textu.“ *Host* 40(2), s. 20–25.

FISCHER, Petr. 2024. „Rozložit se a složit v autofikci.“ *Lidové noviny* 37(173), příl. *Orientace*, s. 16.

FONIOKOVÁ, Zuzana. 2024. *Od autobiografie k autofikci. Narativní strategie vyprávění o vlastním životě*. Brno: Host.

HEJDOVÁ, Irena. 2024. „Pět dobrých zpráv o cenách Magnesia Litera.“ *Deník N* 6(77), s. 12.

HEJKALOVÁ, Markéta. 2024. „Organizátor a porotkyně.“ *Tvar* 35(12), s. 13.

HORÁK, Ondřej. 2024. „Kniha je dobrá, když dostane cenu.“ *Lidové noviny* 37(99), příl. *Orientace*, s. 18.

HŮLOVÁ, Petra. 2023. *Nejvyšší karta*. Praha: Argo.

JANOUSEK, Pavel. 2024. „A co kdyby to, Evo, bylo opačně?“ *Tvar* 35(12), s. 14.

KAŠPÁREK, Michal. 2023. *Fosilie*. Praha: Paseka.

KLÍČOVÁ, Eva. 2024. „Impérium Magnesie Lity vrací úder autofikčnímu deníčku fantazírující básničky. Akorát že vůbec.“ *A2larm*, 25. 5., <https://denikalarm.cz/2024/05/imperium-magnesie-lity-vraci-uder-autofikcnimu-denicku-fantazirujici-basnirky-akorat-ze-vubec/>.

KOMÁREK, Stanislav. 2023. *Jezovita Balbinus*. Praha: Academia.

KULTÁNOVÁ, Zuzana. 2024. „Autofikce jako licence na život? Těžko.“ *Tvar* 35(6), s. 6–7.

MACHONINOVÁ, Alena. 2023. *Hella*. Praha: Maraton.

NAGY, Petr. 2024. „Work in progress aneb Magnesia Litera 2024.“ *Tvar* 35(7), s. 13.

NĚMEC, Jan. 2024. „Poslední titulek k Liteře.“ *Host* 40(6), s. 4.

SEVRUK, Alexej. 2023. *Evropanka*. Praha: Argo.

SŁOWIK, Olga. Text o Magnesii Liteře jsem psala z frustrace, účelem nebylo pranýřovat Pavla Mandysa. Některé chyby přiznal, říká Słowik (rozhovor). *DVTV*, dvtv.ink/olga-slowik) 18. 6. 2024

SŁOWIK, Olga. 2024. „Jak jsem byla v porotě Magnesia Litery za poezii.“ *Tvar* 35(10), 16. 5., s. 16

SŁOWIK, Olga. 2024. „Nepotřebujeme vodit za ručičku. Naší generaci už jen v profesi nevyhovuje chaos a punk.“ *Heroine* 4. 6. 2024. <https://www.heroine.cz/kultura/olga-slowik-nepotrebeme-vodit-za-rucicku-nasi-generaci-uz-jen-v-profesi-nevyhovuje-chaos-a-punk?preview=88e2CMqvWRE>.

ŠEBEK, Josef. 2023. „Když píšu tyhle řádky, pláču. Poznámky k autofikčnímu vyprávění.“ *A2* 19, č. 2, s. 6.

ŠESTÁK, Petr. 2023. *Vyhoření*. Brno: Host.

TORČÍK, Marek. 2023. *Rozložíš paměť*. Praha: Paseka.

VLASÁKOVÁ, Klára. 2023. *Těla*. Praha: Listen.